

ቡና ኢንሹራንስ ኢ.ማ
BUNNA INSURANCE S.C

ዓመታዊ ሪፖርት 2008
Annual Report
2015/2016

Annual Report of the Board of Directors For the 3rd General Assembly

1. Introduction

The Board of Directors of Bunna Insurance Share Company is pleased to present this annual report of the company to the esteemed shareholders for the third time. This report discusses about the implementation of planned activities for 2015/16 budget year ended on June 30, 2016. Audited annual financial statement and business plan of 2016/2017 are also included in the report.

2. International and National Economy

2.1 Global Economy

The baseline projection for global growth in 2016 is a modest 3.2% broadly in line with last year similar period, and a 0.2% downward revision relative to the January 2016 World Economic Outlook Update. The recovery is projected to strengthen in 2017 and beyond, driven primarily by emerging market and developing economies, as conditions in stressed economies start gradually to normalize. But uncertainty has increased, and risks of weaker growth scenarios are becoming more tangible. (World Economy Outlook updated, April 2016).

2.2 Africa's economy

Africa's economic performance held firm in 2015, amid global headwinds and regional shocks. Growth in real GDP is estimated at 3.6%, higher than the 3.2% for the global economy and 1.5% for the

euro area. Africa remained the world's second fastest growing economy after East Asia. In 2015, sub-Saharan Africa (excluding South Africa) grew faster than the continental average, at 4.2%, with East Africa leading the way at 6.3%. Growth in Central, North and West Africa was above 3%, while Southern Africa grew by an average of 2.2%. Looking ahead, average growth in Africa is expected to remain moderate at 3.7% in 2016 but could accelerate to 4.5% in 2017. This forecast hinges on the strength of the world economy and a gradual recovery in commodity prices (African Economic Outlook, 2016). According to UNECA on its economic report of Africa 2016 Ethiopia and Kenya grow 7.3% and 6.4% respectively in 2015.

2.3 National Economy

According to the World Bank report, the Gross Domestic Product (GDP) of Ethiopia worth's 61.54 billion US dollars in 2015. Among which 42.7% is from Agriculture. The GDP value of Ethiopia represents 0.10 percent of the world economy. Falling oil prices contributes for the quick Economic growth in 2015/16 and also service and agriculture sectors are likely to drive growth, along with the booming construction sector.

2.4 The Insurance Industry Trends

According to Swiss Re sigma report on June 2016, Global insurance premiums grew by 3.8% in real terms in 2015, amidst variations in regional growth rates. The overall performance was steady after a 3.5%-gain in direct insurance premiums written in 2014, and coming in an environment of just moderate (2.5%) global economic growth, the latter a

key driver of insurance demand. There was a slight slowdown in the life sector in 2015, with global premium growth dipping to 4.0% from 4.3%, due to weaker performance in the advanced markets. On the non-life side, strong growth in the advanced markets of Asia, and improvement in North America and Western Europe, contributed to a 3.6% increase in global premiums, up from 2.4% growth in 2014.

The number of insurance companies in Ethiopia is 17, of which 16 are privately owned and 1 is government owned. For the last five years (2012-2016), the industry average annual growth is 20% in terms of Gross written premium. At the end of 2015/2016 the industry registered Gross written premium of Birr 6.43 billion, of which Birr 6.09 billion is from Non-life and the remaining Birr 333 million is from life insurance. From this markets share of Bunna Insurance S.C is 1.73% and ranked 13th in terms of markets share.

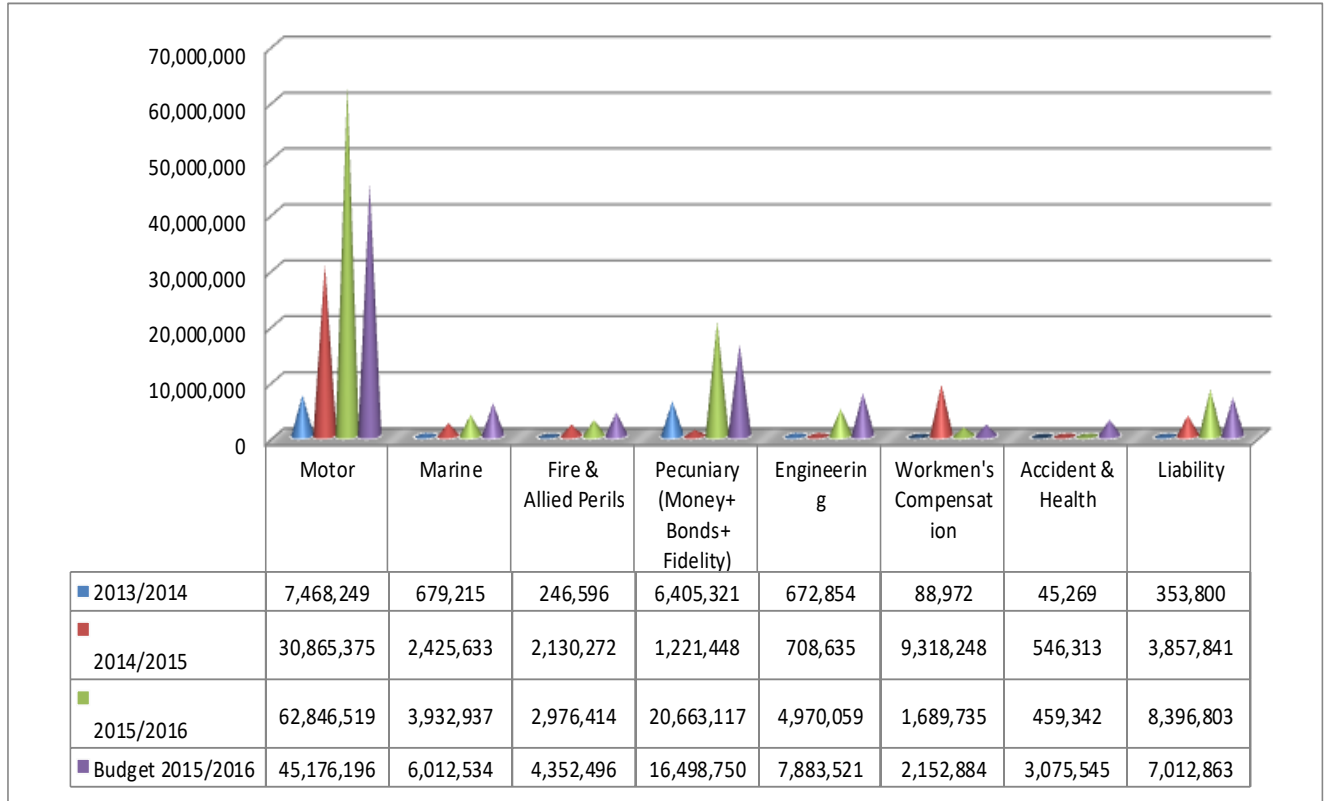
3. Company's Annual Operational and Financial Performance (July, 2015-June, 2016)

3.1 Operational Performance

3.1.1 Gross written Premium (GWP)

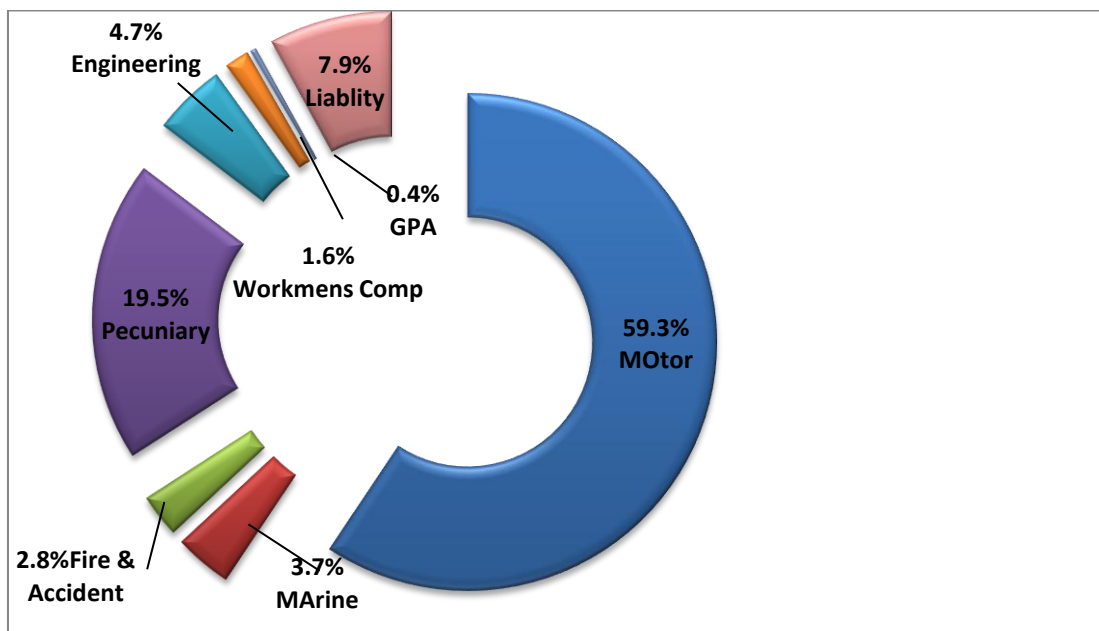
The Company has registered a Gross Written Premium (GWP) of Birr 105,934,925. The actual performance is 15% higher from the budgeted premium of Birr 92,164,790 and 48.21% higher from last year similar period premium production of Birr 51,073,766. And our annual growth of over 48% is more than double of the industry's average annual growth of 20%. The detail of the performance by class of business compared with the budget and the last two years is presented in **Figure-1**.

Figure-1 detail performance by class of business compared with the budget and the last two years.

As shown in **Figure -1**, during the budget year Motor, Pecuniary and Liability insurance are performed above the budget by 39%,25% and 20%respectively. Whereas, workmen’s compensation, Fire & Allied perils, Marin, Engineering, General Accident classes of business are performed below the budget by 22%, 32%, 35%, 37% and 85% respectively.

Figure-2 Portfolio Mix by Class of Business

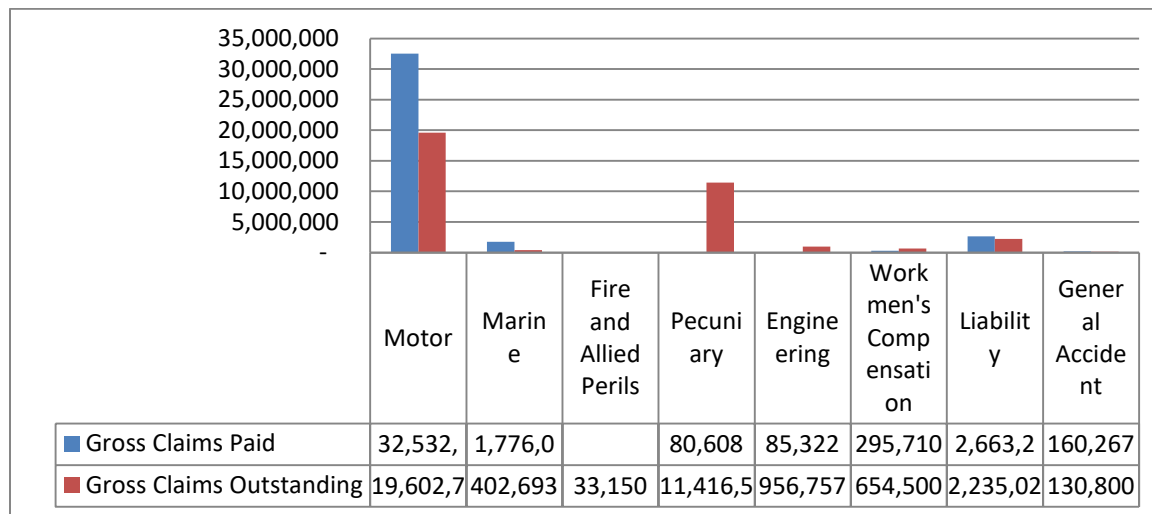
As Shown in **Figure-2** above, the portfolio mix analysis shows that Motor Insurance takes the Lion's share compared to other classes of businesses which is 59.3% followed by Pecuniary 19.5%, Liability 7.9%, Engineering 4.7%, Marine 3.7%, Fire and Allied Perils 2.8%, Workmen's Compensation 1.6% and GPA 0.4%.

3.1.2 Claims Incurred

During the last budget year, gross claim paid is Birr 37,593,456 which is 26% higher from the budgeted Birr 29,752,900. And outstanding claim is Birr 35,432,271 which is 57% higher from the forecasted outstanding claim of Birr 22,573,323.

During the year under review, the actual Gross claim incurred is Birr 53,050,566 which is higher by Birr 15,428,362 or 41% from the budget. The detail by class of business is presented in **figure -3**.

Figure-3: Gross Claims Incurred by Class of Business for the year 2015/2016

3. 2 Finance performance

3.2.1 General and Administration Expenses

As Shown in **Table-1**, during the year under review, Birr 18,889,991 has been budgeted for General and Administrative Expenses. The Actual Expenses spent during the budget year is Birr 19,654,320 which is slightly higher than the projected amount by Birr 764,338 or by 4%.

Table-1: Annual Expenses by Major Categories

EXPENSE TYPE	ANNUAL EXPENSES (JULY - JUNE,2016)	
	ACTUAL	BUDGET
Salary & Employee Benefit	7,795,406	9,527,251
Repair & Maintenance	514,728	86,000
Financial Charge	74,952	65,000
Depreciation & Amortization	2,224,161	2,384,148
Other General Expense	9,045,082	6,827,592
Total	19,654,329	18,889,991

3.2.2 Underwriting Result

The actual underwriting result, during the year is Birr 15,275,931 which is below the budget Birr 18,082,389 by 15.5%. The major reasons for under target achievement of underwriting result are high motor claims incurred and one hundred present claim reserve amount maintained for different bond claims incurred during the budget year. Contribution of each class of business for underwriting surplus is summarized in **Table-2** below.

Table-2: underwriting result Actual verses Budgeted

Class of Business	Underwriting result Actual (in Birr)	Underwriting result Budget (in Birr)	Target Achieved in %
Motor	(4,207,079)	7,090,208	(59.3)
Marin	3,044,675	2,009,262	151.5
Fire and Allied Perils	2,326,806	1,323,266	175.8
Pecuniary	11,090,393	4,389,393	252.7
Engineering	2,693,003	1,736,493	155.1
Workmen's Compensation	(175,319)	164,808	(106.4)
Liability	211,866	780,485	27.1
General Accident	291,586	588,474	49.5
Total	15,275,931	18,082,389	84.5

3.2.3 Other Income

During the year under review, Birr 7,742,905 has been generated as other Income. The main sources of the other income are Time Deposit made at different Banks, Government Bonds and Dividend Income from Bunna Bank. The actual performance is higher from the budget by Birr 362,499 or 5 %. **Table-3** depicts sources of other income in details.

Table-3: Source of Other Income

Other Income	Actual	Budget	Target Achieved in %
Interest on Saving Deposits	616,490	300,000	205
Interest on Time deposit	6,043,073	6,055,998	100
Interest on Government Bond	394,918	440,384	90
Other Income	60,067		
Dividend Income	628,356	584,024	108
Total	7,742,905	7,380,405	105

3.2.4 Profit/ Loss

The Company has registered a profit of Birr 1,100,317 during the year which is lower from the target Birr 15.4 million by Birr 14.3 million or 92.8%. The low achievement in underwriting results has been the significant factor of low profit performance.

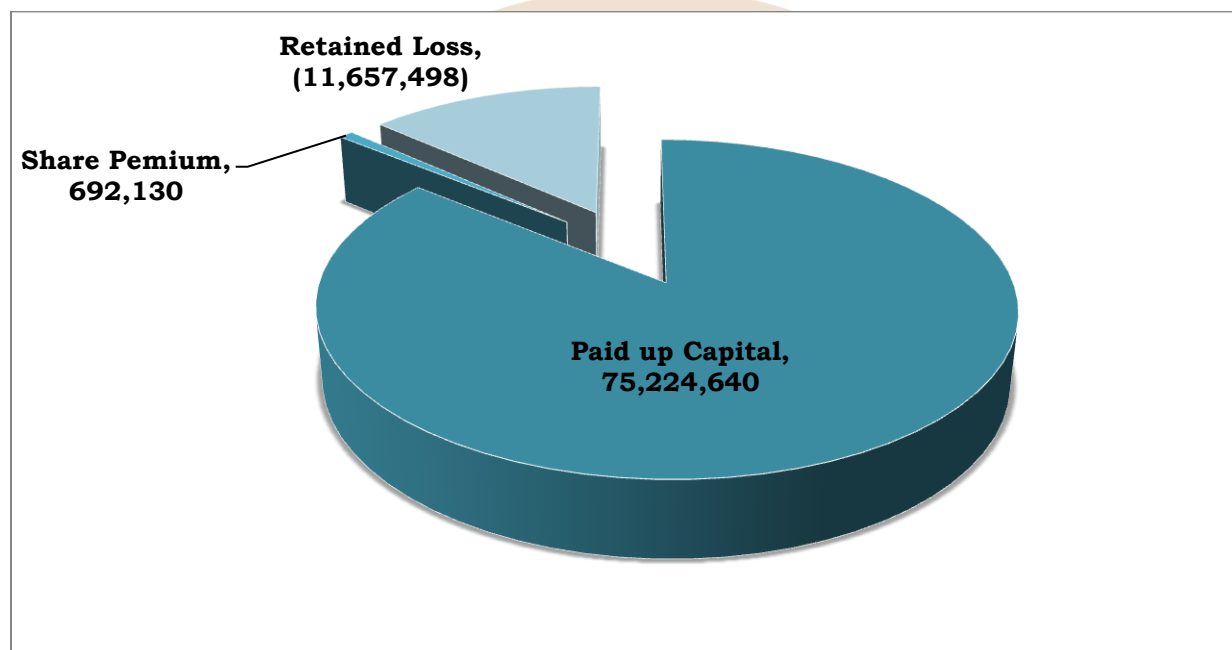
3.2.5 Asset and Liability

As at June 30, 2016 the Total Assets of the Company reached to Birr 168,564,608. On the other hand, the total liability of the company at the end of the budget year was Birr 104,271,611. The total liability of the company includes primarily outstanding claims, due to reinsurance and reserves for unexpired risk. However at the end of the budget year, the Net Asset of the company is Birr 113,370,838.

3.2.6 Capital and Investment

The company's paid up capital has increased from 50.6 million in 2014/2015 to 75.2 million as at June 30, 2016 which shown an increase of 24.6 million or 48.6%. The company also Invested in Bunna International Bank and Ethiopian Re-insurance Birr 21 million and Birr 5 million respectively. The Shareholders' Fund stricture as at June 30, 2016 is shown in **Figure-4**.

Figure-4: Shareholders' Fund Structure

3.3 Marketing, Planning, Investment& Business Development

3.3.1 Companies Image Building

During the fiscal year 2015/2016, various activities were planned and implemented by the company to build its image. To mention some of them advertisements (On TV, Radio, Printing media, etc) has been done, various sponsorship of events has been held and

different giveaway materials prepared and distributed to major customers to enhance the name and services of the company in the market.

3.3.2 Organize and Create Distribution Networks

- **Branch Expansion**

The company planned to open three branches, two in Addis Ababa and one in regional city. As per the plan we have opened full-fledged branches at Saris, Dir tera, and Adama and started operation.

- **Intermediary Relation**

The company recruited and trained 34 new sales agents and they are already in the market. This makes total number of our sales agents in the market over seventy. In order to motivate these sales agents, we have awarded certificate and recognition award for best performer sales agents of the year.

- **Soliciting New Business**

During the budget year, an effort has been exerted to penetrate the market by soliciting new business using various strategies which include obtaining the data of newly registered domestic and foreign investors. To this end over 446 investor's data are collected and distributed to branches to act on it.

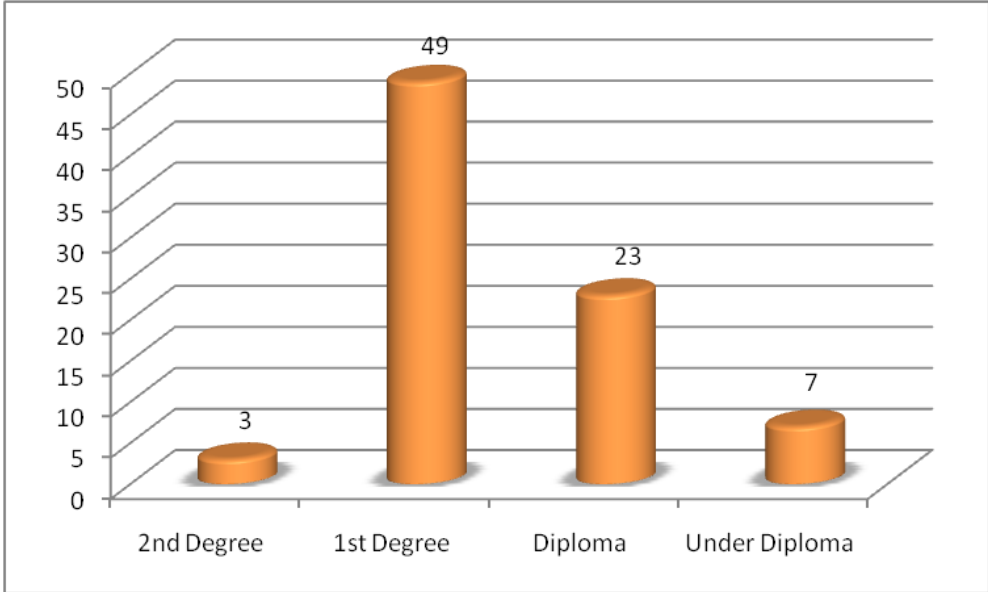
3.4 Human Resource & Property Administration

3.4.1 Employees Data

At the end of the budget year, Staffs of the Company reaches 82 of which 35 are Female and the remaining 47 are Male. Twenty-seven new permanent employees are hired. Ten employees had leaved the

company due to resignation and termination of contract. And when we look at educational status of our staffs, 52 of them have first degree and above, and only 7 employees are under diploma certification. **Figure-5** depicts number of staff by Educational Background.

Figure-5: Manpower by Educational Background

3.4.2 Training and Development

During the year, 82 staffs including board management members and senior level management members took training in Transformational leadership and change management, Advanced Performance Evaluation & Monitoring, Advanced Branch Mgt, Rules and Regulations of VAT and Income Tax, IFRS Training, Reinsurance and Customer Service Training.

3.4.3 Property Administration

Following operational activities growth of the company and branch expansions, fulfillment of required logistics is intensively performed.

In order to increase utilization of physical resources, working guidelines are developed and implemented.

4. Growth of Paid-up capital

One of the most important tasks which preoccupied board and management throughout the budget year was to increase the company's paid-up-capital to the level that meets the NBE requirement. As a result, the company increased its paid-up capital to Birr 75.2 million by raising additional capital of Birr 24.6 million. It is a big step ahead for the company to fully comply the National Bank of Ethiopia directive and it gives relief for the board and the management to spend their time on drafting and implementation of strategic plan.

5. Other Achievements

- Revision of rate chart has been done on some class of businesses to be competitive and profitable.
- Reinsurance negotiation and treaty agreement was finalized.
- Proper cash management was performed and additional income was generated from interest in time deposit.
- Different working manual are developed and implemented.
- Annual budget for the year 2016/2017 is prepared.

6. Major Challenges Faced

During the budget year, the following major challenges were faced:

- Fierce competition in the market focusing on rate cutting (price war).
- Risk selection problem and as result, high Claims incurred.

- Reluctant of Brokers to work with our company.
- Inconvenient head office location.
- Difficulties of getting skilled & experienced personnel from the market.
- Slowdown of business activities in some sector of the economy.
- Public riots in some parts of the country.

7. Future Strategic Directions

The Board of Directors and the management are planned to exert maximum efforts in the next budget year of 2016/17, by taking into consideration the challenges it has faced so far.

Accordingly the followings are strategic issues for the budget year 2016/2017:

- Making the Company Profitable
- Raise the Paid Up Capital
- Human Resource Development
- Company Structure review and wage structure.
- Five year Strategy formulation.
- Investing on Profitable Venture.
- New product development
- Market development and Promotion.
- System automation and Networking
- Performance Evaluation and reporting.
- Acquire head quarter building and recovery yard.

8. Acknowledgement

Finally, the board of Directors' would like to express its heartfelt gratitude to various stakeholders namely, the shareholder, customers, Reinsurers, Insurance Brokers, sales Agents, Management and Staff of Bunna Insurance s.c as well as the National Bank of Ethiopia, who played a part to the notable performance of the company during the 2015/2016 final year.

Zewdu Minas

Chairman, Board of Directors

November 26, 2016

ለ3ኛው የባለአክሲዮኖች ጠቅላላ መደበኛ ጉባዔ የቀረበ የዳይሬክቶች ቦርድ ዓመታዊ ሪፖርት

1. መግቢያ

የቡና ኢንቨስትመንት አ.ማ የዳይሬክቶች ቦርድ ለተከበራችሁ የከባንያው ባለአክሲዮኖች ለ3ኛ ጊዜ ይህንን የድርጅቱን ዓመታዊ ሪፖርት ሲያቀርብ ደስታ ይሰማዋል። ይህ ሪፖርት እ.ኤ.አ ሰኔ 30 ቀን 2016 ለተጠናቀቀው የ2015/2016 የበጀት ዓመት በከባንያው የተከናወኑ ተግባራትን ይዞ የቀረበ ሲሆን፣ በውጭ ኦዲተር የተረጋገጠው ዓመታዊ የፋይናንስ መግለጫ እና የሚቀጥለው በጀት ዓመት ስትራቴጂካዊ ዕቅድ በዚህ ስር ተካቷል።

2. ዓለምአቀፍ እና ሀገራዊ ምጣኔ ሀብት

2.1. ዓለምአቀፍ ምጣኔ ኃብት

እ.ኤ.አ የ2016 ዓለምአቀፍ ዕድገት ትንበያ ከባለፈው ዓመት ተመሳሳይ የሥራ ዘመን ጋር ሲነፃፀር የ3.2% ዕድገት የተመዘገበ ሲሆን፣ በዓለምአቀፍ የምጣኔ ሀብት ግምገማ መሰረት እ.ኤ.አ ከጥር 2016 በ0.2% እንደቀነሰ ለመረዳት ተችሏል። በፈጣን ዕድገት ላይ በሚገኙ እና በሌሎች በማደግ ላይ ባሉ አገሮች አጠቃላይ የኢኮኖሚ ዕድገት ምክንያት ይህ የምጣኔ ሀብታዊ ማገገም እ.ኤ.አ በ2017 እንደሚጠናከር ይታመናል። ብሎም በዚህ ሁኔታ እንደሚቀጥል እና በተቀዳሚነት በነባር ግብይቱ ላይ እመርታን የሚያመጣ እና የምጣኔ ሀብት መጎልበትን እና ተቀዛቅዞ የነበረውን ምጣኔ ሀብታዊ ሁኔታ ደረጃ በደረጃ እንደሚያረጋጋ የሚጠበቅ ሲሆን፣ ነገር ግን፣ አሁንም አለመረጋጋቶች እና ደካማ የዕድገት ሂደቶች የመኖራቸው ጥርጣሬ እጅጉን ተጨባጭ ሆኖ ይታያል። (የዓለምአቀፍ የምጣኔ ሀብት ግምገማ ወቅታዊ መረጃ እ.ኤ.አ 2016)

2.2. የአፍሪካ ምጣኔ ሀብት

ከዓለምአቀፍ እና ክልላዊ የምጣኔ ሀብት መዋዠቶች በተቃራኒ የአፍሪካ ምጣኔ ሀብታዊ ክንውኖች እ.ኤ.አ በ2015 ጠንካራ ሆኖ ተገኝቷል። የአህጉሩ ጠቅላላ ሀገራዊ ምርት (GDP) ዕድገት ወደ 3.6% የሚገመት ሲሆን፣ ይህም ከዓለምአቀፍ የ3.2% ምጣኔ ሀብታዊ ዕድገት ከአውሮፓ አካባቢዎች የ1.5% ዕድገት ጋር ሲነፃፀር ከፍ ብሎ ተገኝቷል። አፍሪካ ከምስራቅ ኤስያ ቀጥሎ በዓለምአቀፍ ደረጃ 2ኛ ፈጣን ዕድገት ያላት አህጉር ሆና ተመዝግባለች። እ.ኤ.አ

በ2015 ከሳህራ በታች ያሉ የአፍሪካ ሀገራት (ደቡብ አፍሪካን ሳይጨምር) ከአህጉሩ ጠቅላላ ምጣኔ ሀብታዊ ዕድገት ጋር በንጽጽር ሲታይ በአማካኝ በ4.2% ያደጉ በመሆኑ ሀገሮቹ በፈጣን እመርታ ላይ እንደሚገኙ መረጃዎች ያመለክታሉ። የምስራቅ አፍሪካ ክፍለ አህጉር የ6.3 በመቶ ምጣኔ ሀብታዊ እምርታን በማስመዘገብ ግምባር ቀደም ሆኗል። በማዕከላዊ፣ በሰሜን በምዕራብ አፍሪካ የ3 በመቶ ምጣኔ ሀብታዊ ዕድገት ሲመዘገብ በደቡብ አፍሪካ ዕድገቱ በአማካይ 2.2 በመቶ ሆኖ ተመዘግቧል። በወደፊት እይታም የአፍሪካ አማካይ ምጣኔ ሀብታዊ እምርታ በመካከለኛ የአማካይ ውጤት እ.ኤ.አ በ2015 የዕድገት ዘመን 3.7 በመቶ ሆኖ ተመዘግቧል። ነገር ግን ይህ ቀጣይ እምርታ እ.ኤ.አ በ2016/17 ወደ 4.5 በመቶ እንደሚያደግ ይጠበቃል። ይህ ትንበያ የዓለምን ምጣኔ ሀብታዊ ጥንካሬ እና በሽቀጥ ዋጋ ላይ እየታየ ያለውን የቀስ በቀስ ማገገም ሂደት እንዲሁም በአፍሪካ የምጣኔ ሀብት እ.ኤ.አ የ2015/16 እየታየ ያለውን ማጎልበት እና መጠናከር ያመለክታል (የአፍሪካ ምጣኔ ሀብት ግምገማ እ.ኤ.አ የ2015/16)። እንደተባበሩት መንግሥታት ኢኮኖሚ ኮሚሽን በአፍሪካ የአፍሪካ እ.ኤ.አ የ2015/16 የምጣኔ ሀብት ዘገባ ኢትዮጵያ እና ኬንያ እ.ኤ.አ በ2015/16 በተከታታይ በ7.3 በመቶ እና በ6.4 በመቶ ምጣኔ ሀብታዊ እምርታን አሳይተዋል።

2.3. የሀገራዊ ምጣኔ ሀብት

እንደ ዓለም ባንክ ዘገባ የኢትዮጵያ የሀገር ውስጥ ጠቅላላ ምርት ዕድገት (ጂ.ዲ.ፒ) እ.ኤ.አ በ2015/16 61.54 ቢ.ሊ.የን የአሜሪካ ዶላር ሆኖ ተመዘግቧል። ከዚህ ውስጥም 47.7 በመቶ ከግብርና የተገኘ ምርት እንደሆነ ታውቋል። የኢትዮጵያ የሀገር ውስጥ ምርት ከዓለማዊ ምጣኔ ሀብት ጋር ሲነፃፀር 0.10 በመቶ ድርሻ ያለው ሲሆን የነዳጅ ዋጋ መውረድ እ.ኤ.አ 2015/16 ምጣኔ ሀብት ፈጣን እምርታ ጉልህ አስተዋጽኦ አበርክቷል። ከዚህ ባሻገረም የአገልግሎት እና የግብርናው ዘርፍ የኢኮኖሚ እምርታውን በማምጣት ረገድ ከግንባታው ዘርፍ ፈጣን ዕድገት ጋር ተያይዞ የላቀ አስተዋጽኦ አበርክቷል።

2.4. የመድን ኢንዱስትሪው አቅጣጫ

እ.ኤ.አ የጥር 2016 የስዊዘር ሲግማ ዘገባ ከሆነ በክልሎች መካከል የዕድገት ልዩነቶች እንደተጠበቁ ሆነው ዓለምአቀፍ የመድን የአረቦን ዕድገቱ እ.ኤ.አ በ2015 የ3.8 በመቶ እምርታን አሳይቷል። አጠቃላይ እ.ኤ.አ በ2015 በቀጥታ የተገኘውን የ3.5 በመቶ የመድን አረቦን አጠቃላይ ሂደት ወጥነት ያለው እና ከዓለምአቀፍ የምጣኔ ሀብት ዕድገቱ በመካከለኛነት

(2.5%) የሚገኝ መሆኑ ተስተውሏል። እንዲሁም ለቀጣዩ የመድን ፍላጎት ቁልፍ የሆነ ሚና እንደሚጫወት ለመገንዘብ ተችሏል። እ.ኤ.አ በ2015 በሕይወት የመድን ዘርፍ ከ4.3 በመቶ ዕድገት ወደ 4.00 ዕድገት ዝቅ ብሎ የታዩ ሲሆን፣ ለዚህም ዋናው ምክንያት በአደጉ አገሮች ያለው የአፈፃፀም ዝቅተኛነት ነው። ከሕይወት ጋር ያልተያያዘ የመድን ሁኔታዎችን ስንመለከት በእስያ ጠንካራ የሆነ የግብይት ዕድገት የታየ ሲሆን፣ እንዲሁም በሰሜን አሜሪካ እና በምዕራብ አውሮፓ በ3.6% ዓለምአቀፍ የአረቦን መሻሻል እና መጨመርን እንዲሁም እ.ኤ.አ በ2014/15 ከነበረው የ2.4% ዕድገት ተነስቶ እምርታ ማሳየቱን ለማወቅ ተችሏል።

የዓለምአቀፍ የመድን ሥራ ስዕል ከላይ በአጭሩ እንደተገፀው ሲሆን፣ የሀገራችን የመድን ኢንዱስትሪው አቅጣጫ በአጭሩ እንደሚከተለው ማየት ይቻላል። በሀገራችን ውስጥ ያሉት የመድን ድርጅቶች 17 ሲሆኑ ከነዚህም ውስጥ አሥራስድስቱ የግል ድርጅቶች ሲሆኑ፣ አንዱ ብቻ በመንግሥት ይዘታ ሥር የሚገኝ ነው። ላለፉት 5 ዓመታት (እ.ኤ.አ ከ2012-2016) የኢንዱስትሪው አማካይ ዓመታዊ ዕድገት አጠቃላይ የተሰበሰበ የኢንቬስትሜንት አረቦን አንፃር የ20 በመቶ ዕድገት ያሳየ ሲሆን፣ እ.ኤ.አ በ2015/16 ማብቂያ ኢንዱስትሪው 6.43 ቢሊዮን ብር አጠቃላይ የኢንቬስትሜንት አረቦን አስመዝግቧል። ከዚህ ውስጥም ብር 6.09 ቢሊዮን ሕይወት ነክ ካልሆነ የመድን ሥራ የተገኘ ሲሆን፣ ቀሪው ብር 333 ሚሊዮን ከሕይወት መድን የተገኘ ነው። ከዚህ ገበያ ቡና ኢንቬስትሜንት አ.ማ 1.73% የገበያ ድርሻ ያገኘ ሲሆን፣ ይህም በገበያ ድርሻ ረገድም ወደ 13^ኛ ደረጃ አድርጎታል።

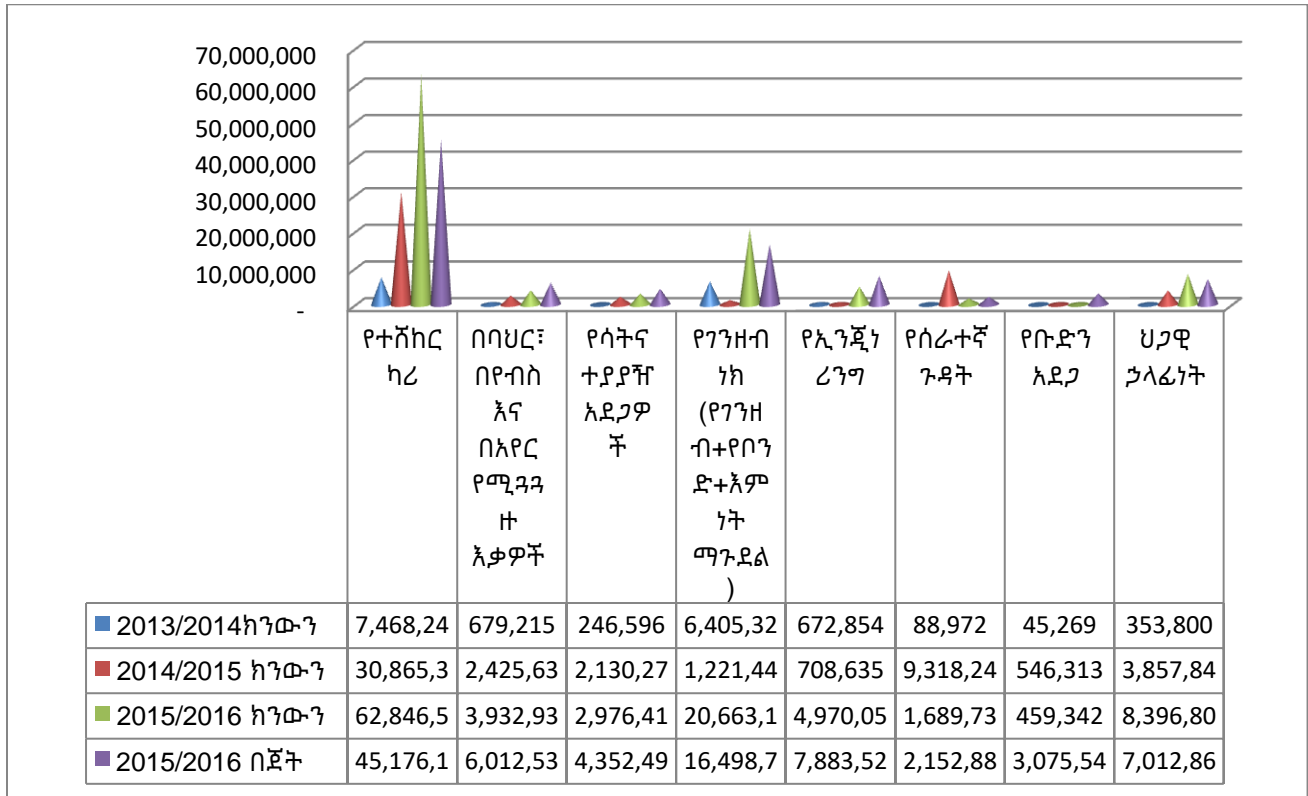
3. ዓመታዊ አጠቃላይ የሥራ ክንውን

3.1. የኦፕሬሽን ሥራ ክንውን

3.1.1. አጠቃላይ የመድን አረቦን

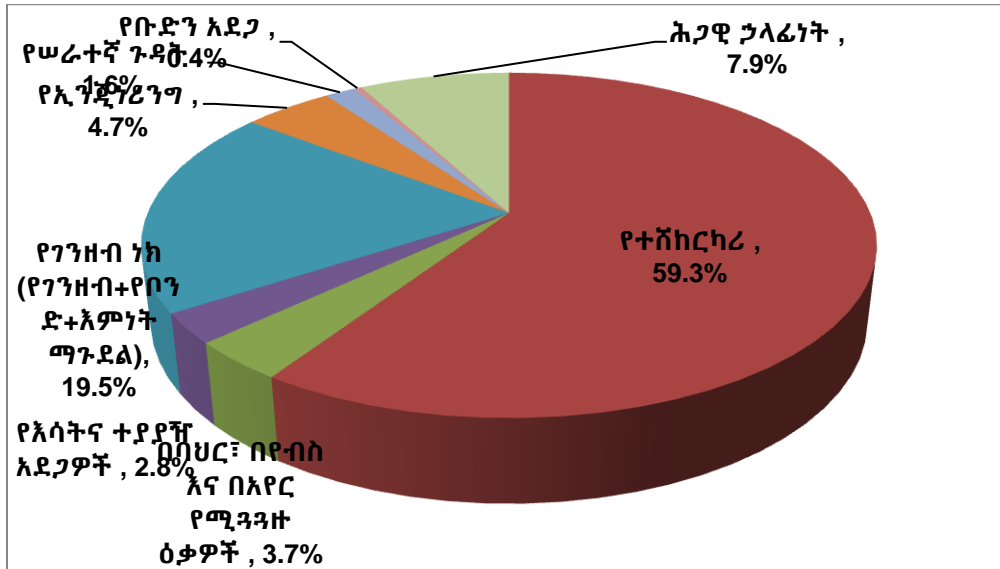
በበጀት ዓመቱ ብር 105,934,925 አጠቃላይ የመድን አረቦን ገቢ ተገኝቷል። ይህም በበጀት ዓመቱ አቅዶት ከነበረው አጠቃላይ አረቦን ገቢ ብር 92,164,790 ጋር ሲነፃፀር የ15% ብልጫ ሲኖረው ከባለፈው ዓመት ተመሳሳይ ወቅት ከነበረው የአረቦን ገቢ ብር 51,073,766 አንፃር የ48.25% ብልጫ ለማስመዘገብ ችሏል። በዚህ የሥራ አፈፃፀም ረገድ ዓመታዊ ዕድገቱ ከ48% በላይ ሲሆን፣ ከኢንዱስትሪው የ20 በመቶ ዓመታዊ አማካይ ዕድገት በአጥፍ ጨምሮ አድጓል። ዝርዝር የሥራ ክንውኑ በዋስትና ዓይነቶች ከበጀቱ ጋር ተከፋፍሎ በንጽጽር ሲታይ እና ባለፉት ሁለት ዓመታት ከነበረው ጋር ያለው ንዕስ በምስል-1 ላይ ቀርቧል።

ምስል-1: ጠቅላላ የአረቦን ገቢ በዋስትና ዓይነት፣ ከበጀት እና ካለፉት ሁለት ዓመት ጋር በንፅፅር፤

ምስል-1 ላይ እንደቀረበው የበጀቱንና አፈፃፀሙን ንፅፅር ብቻ ብንወስድ በበጀት ዓመቱ የተሸከርካሪ፣ የገንዘብ ነክ ዋስትናዎች እና ሕጋዊ ኃላፊነት ዋስትናዎች በበጀት ዓመቱ በ39 በመቶ፣ በ25 በመቶ እና በ20 በመቶ በቅደም ተከተል ከዕቅድ በላይ ለመሥራ ተችሏል። ሆኖም የሠራተኞች ጉዳት ዋስትና፣ የእሳት እና ተያያዥ አደጋዎች ዋስትና፣ በባህር፣ በየብስ እና በአየር የሚጓጓዙ ዕቃዎች ዋስትና፣ የኢንጂነሪንግ እና የቡድን አደጋዎች ዋስትና ክንውን በበጀት ዓመቱ በ22%፣ 32%፣ 35%፣ 37% እና 85% በመሆን በቅደም ተከተል ተመዝግቧል።

ምስል-2 የአረቦን ገቢ በዋስትና ዓይነቶች ስብጥር

ከላይ በምስል-2 እንደሚታየው በበጀት ዓመቱ የተገኘው የአረቦን ገቢ በዋስትና ዓይነቶች ስብጥር ሲታይ ተሽከርካሪ ዋስትና 59.3% በማስመዘገብ ከሌሎች የዋስትና ዓይነቶች ጋር ሲነጻጸር የአንበሳውን ድርሻ ይወስዳል። የተቀሩት ዋስትናዎች 40.7% በገንዘብ ነክ 19.5% ሕጋዊ ኃላፊነት፣ 7.9% የሕንጻህንገግ፣ 4.7% በባህር፣ በየብስ እና በአየር የሚጓጓዙ ዕቃዎች 3.7% እሳት ቃጠሎ እና ተጓዳኝ ነገሮች፣ 2.8% የሰራተኞች ካሳ 1.6% እና የቡድን አደጋዎች 0.4% ሆኖ ሊመዘገብ ችሏል።

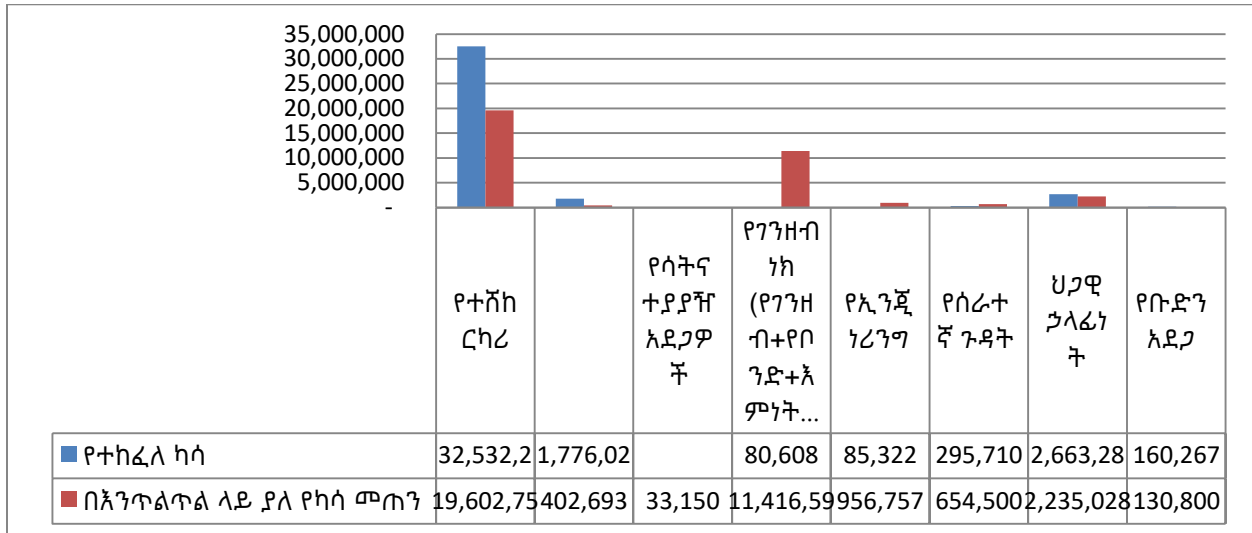
3.1.2. የቀረቡ የካሳ ጥያቄዎች

በተጠናቀቀው የበጀት ዓመት ተይዞ ከነበረው የ29,752,900 ብር የካሳ ክፍያ በጀት ክፍተኛ በሆነ መጠን 37,593,456 ብር የካሳ ክፍያ በዛው በጀት ዓመት ለቀረቡ የካሳ ክፍያ ጥያቄዎች የተፈፀመ ሲሆን፣ ይህም ከዕቅዱ የ26% ብልጫ አለው። በሂደት ላይ ላለ የካሳ ክፍያ የሚሆን የተያዘ በጀት ብር 22,573,323 ሲሆን፣ ወደ ቀጣይ በጀት ዓመት የተላለፈ በሂደት ላይ ያለ የካሳ ክፍያ ጥያቄ ብር 35,433,271 ነው። ይኸውም ከበጀቱ የ57% ብልጫ አሳይቶል።

በግምገማ ላይ ባለው የበጀት ዓመት ትክክለኛው የተመዘገበ ያልተጣራ ጠቅላላ የካሳ ክፍያ ጥያቄ ብር መጠን 53,050,566 የነበረ ሲሆን፣ ይኸውም በበጀት ተይዞ ከነበረው ብር 37,622,204 ጋር ሲነፃፀር በብር 15,428,362 ወይም 41% ብልጫ ያለው በመሆን ተመዝግቧል።

ምስል-3 የካሣ ክፍያ የተፈፀመባቸው እና በእንጥልጥል ላይ የሚገኘውን የካሣ ጥያቄዎችን በዋስትና ዓይነቶች ያሳያል።

ምስል-3 የ2015/2016 በዋስትና ዓይነቶች የተከፋፈለ በዓመቱ የደረሱ የካሣ ጥያቄዎች

3.2. የፋይናንስ ክንውኖች

3.2.1. አጠቃላይ የአስተዳደር ወጪዎች

በሰንጠረዥ 1 ላይ እንደተመለከተው በተጠናቀቀው የበጀት ዓመት የአጠቃላይ እና አስተዳደራዊ ወጪዎች ብር 18,889,991 በጀት ተመድቦ የነበረ ሲሆን፣ በበጀት ዓመቱ ሥራ ላይ የዋለው ወጪ መጠን ብር 19,654,320 ሲሆን፣ ይህም ታቅዶ ከነበረው በብር 764,338 ወይም 4% ጭማሪ አሳይቷል።

ሰንጠረዥ 1 በዋና ዋና ክፍሎች ላይ ወጪ የተደረጉ ዓመታዊ ወጪዎች

የወጪ ዓይነት	የሰኔ - ሐምሌ 2008 ዓመታዊ ወጪ	
	ወጪ የተደረገ	በበጀትነት የተያዘ
የሠራተኛ ደመወዝ እና ጥቅማ ጥቅሞች	7,795,406	9,527,251
ጥገና እና እድሳት	514,728	86,000
የፋይናንስ ወጪዎች	74,952	65,000
በእርጅና የሚመጡ ወጪዎች እና ተቀናናሽ ሂሳቦች	2,224,161	2,384,148
ሌሎች አጠቃላይ ወጪዎች	9,045,082	6,827,592
ጠቅላላ ድምር	19,654,329	18,889,991

3.2.2 ከመድሀን ውል የተመዘገበ ውጤት

በዓመቱ የተመዘገበው የመድሀን ውል ብር 15,275,931 ሲሆን፣ ይህም ታቅዶ ከነበረው ብር 18,082,389 አንጻር 15.5% ዝቅ ያለ መሆኑን ያሳያል። ከዕቅዱ በታች ለተመዘገበው ውጤት ዋነኛው ምክንያት ክፍተኛ ደረጃ ያለው የተሽከረካሪ የካሣ ጥያቄ መቅረቡ እና ቀደም ብለው በነበሩት የቦንዱ ዋስትና ለቀረቡ የካሣ ጥያቄዎች በብሔራዊ ባንክ መመሪያ በሙሉ 100% መጠባበቂያ እንዲያዝ መደረጉ ናቸው። በሰንጠረዥ-2 የውል ሥራ ውጤት በዋስትና ዓይነቶች በዝርዝር ቀርቧል።

በሰንጠረዥ- 2 የውል ሥራ ውጤት በዋስትና ዓይነቶች

የዋስትና ዓይነቶች	ክንውን	በጀት	የተገኘ ውጤት
የተሽከርካሪ	(4,207,079)	7,090,208	(59.3)
በባህር፣ በየብስ እና በአየር የሚጓጓዙ ዕቃዎች	3,044,675	2,009,262	151.5
የእሳትና ተያያዥ አደጋዎች	2,326,806	1,323,266	175.8
የገንዘብ ነክ (የገንዘብ+የቦንድ+እምነት ማጉደል)	11,090,393	4,389,393	252.7
የኢንጂነሪንግ	2,693,003	1,736,493	155.1
የሠራተኛ ጉዳት	(175,319)	164,808	(106.4)
ሕጋዊ ኃላፊነት	211,866	780,485	27.1
የቡድን አደጋ	291,586	588,474	49.5
ጠቅላላ ድምር	15,275,931	18,082,389	84.5

3.2.3 ሌሎች ገቢዎች

በተጠናቀቀው የበጀት ዓመት በሌላ ገቢነት ብር 7,742,905 የተመዘገበ ሲሆን፣ ለእነዚህ ገቢዎች ዋነኛው ምንጭ በተለያዩ ባንኮች በተደረጉ የጊዜ ገደብ ተቀማጭ ወለድ፣ ከመንግሥት ቦንዶች የተገኘ ወለድ እና ከቡና ባንክ የተገኘ አላቫ (ዲቪዳንድ) ዋነኞቹ ሲሆኑ፣ ክንውኑ በበጀትነት ከተያዘው ብር 7,380,405 አንጻር የብር 362,499 ወይም 5% ብልጫ ያለው ሆኖ ተመዝግቧል። ሰንጠረዥ-3 የሌሎች ገቢዎች ዝርዝር ያሳያል።

ሰንጠረዥ-3 የሌሎች ገቢዎች ምንጭ

ሌሎች ገቢዎች	ክንውን	በጀት	የዕቅድ አፈፃፀም
ተንቀሳቃሽ ቁጠባ	612,056	300,000	204
የጊዜ ገደብ ተቀማጭ ገንዘብ	6,043,073	6,055,998	100
የኢትዮጵያ የሕዳሴ ግድብ ቦንድ	394,918	440,384	90
ሌሎች ምንጮች	60,067		
ትርፍ ክፍፍል	628,356	584,024	108
ጠቅላላ	7,738,471	7,380,405	105

3.2.4 ትርፍ እና ኪሳራ

ከባንያው አቅዶ ከነበረው ብር 15.4 ሚሊዮን ትርፍ አንፃር በ14.3 ሚሊዮን ወይም 92% ባነሰ መልኩ በበጀት ዓመቱ ብር 1,100,317 ሚሊዮን ትርፍ አስመዘግቧል። ዝቅተኛ የሆነ ስኬት ለመገኘቱ በዋነኝነት መንስኤ ሊሆን የቻለው በመድሃኒት ውል ውጤት ላይ ዝቅተኛ ውጤት የተመዘገበ በመሆኑ ነው።

3.2.5 ሀብት እና እዳዎች

እ.ኤ.አ ከሰኔ 2015 ዓ.ም ጀምሮ አጠቃላይ በከባንያው በንብረትነት የተመዘገበው ብር 168,564,608 ሲሆን፣ በሌላ በኩል በበጀት ዓመቱ ማገገደጃ አጠቃላይ የከባንያው እዳ ሆኖ የተመዘገበው ብር 104,271,611 ነው። የከባንያው አጠቃላይ እዳዎች ያልተከፈሉ የካሣ ጥያቄዎች፣ ለጠለፋ ዋስትና የሚከፈሉ አረቦኖችን፣ እንዲሁም የውል ዘመናቸው ላልተጠናቀቁ ውሎች የተያዙ መጠባበቂያዎችን ያካተተ ነው። በመሆኑም በበጀት ዓመት ማብቂያ የድርጅቱ የተጣራ ሀብት ብር 113,370,838 ሆኗል።

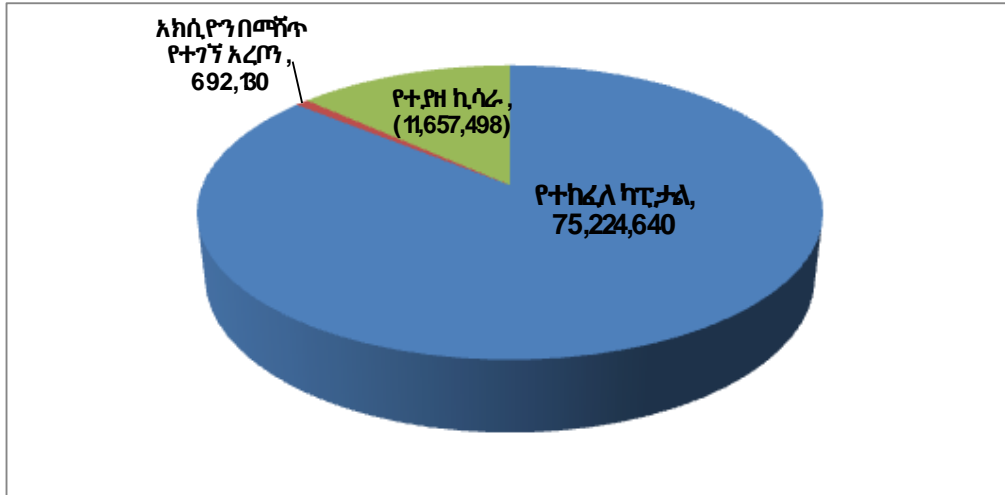
3.2.6 ካፒታል እና ኢንቨስትመንት

የከባንያው የተከፈለ ካፒታል እ.ኤ.አ በ2014/15 ከነበረው ብር 50.6 ሚሊዮን እ.ኤ.አ በሰኔ 30/2016 ወደ 75 ሚሊዮን ዕድገት ያሳየ ሲሆን፣ ይህም ዕድገት በ24.6 ሚሊዮን ወይም በ48.6% መሆኑን ያሳያል። በበጀት ዓመቱ ከባንያው በቡና ኢንተርናሽናል ባንክ አ.ማ ብር 21 ሚሊዮን የአክሲዮን ግዥ የፈፀመ ሲሆን፣ በሌላ በኩል በምስረታ ላይ ባለው በኢትዮጵያ

ራ-ኢንሹራንስ ደግሞ ብር 5 ሚሊዮን የአክሲዮን ግዥ በመፈረም ከዚህ ውስጥ ብር 2.5 ሚሊዮን ክፍያ ፈፀሟል። የባለአክሲዮኖቹ የገንዘብ አወቃቀርም እስከ ሰኔ 30 ቀን 2008 ዓ.ም ድረስ ያለውን ከዚህ ቀጥሎ ባለው ምስል-4 ተመልክቷል።

ምስል-4 የባለአክሲዮኖች የገንዘብ መዋቅር

3.3. የማርኬቲንግ እና ቢዝነስ ዲቪዥኖች ተግባራት በተመለከተ

3.3.1. የኩባንያውን ስም እና ገጽታ መገንባት

በ2007/2008 ዓ.ም የበጀት ዓመት የኩባንያውን ገፅታ ለመገንባት የተለያዩ ውጥኖች የታቀዱ እና ተግባራዊ የተደረጉ ሲሆን የድርጅቱንም ምስል ለመገንባት ረድተዋል። የተወሰኑ ክንውኖችን ለመጥቀስ ያህል የተለያዩ ማስታወቂያዎች (በሬዲዮ፣ በቴሌቭዥን፣ በህትመት ዘርፍ ወዘተ) ተሰርተዋል። የተለያዩ ፕሮግራሞች ስፓንሰር ተደርጓል፣ እንዲሁም የተለያዩ የማስታወቂያ ምርቶችን በማተም ለደንበኞቻችን ስምና አገልግሎትንን ለማስተዋወቅ እንዲረዳን አከፋፍለናል።

3.3.2. የአገልግሎት መስጫ መረቦችን ማደራጀትና መክፈት

➤ የቅርንጫፍ ማስፋፊያ

ኩባንያው በበጀት ዓመቱ ውስጥ 2 በአዲስ አበባ እና 1 በክልል ከተማ አጠቃላይ 3 ቅርንጫፎችን ለመክፈት አቅዶ ነበር። በአቅዱ መሰረት የተሟላ አገልግሎት የሚሰጡ ቅርንጫፎችን በሳሪስ፣ በድር ተራ እና በአዳማ ተክፍተው ስራቸውን እንዲጀምሩ ተደርጓል።

➤ **ከሽያጭ ወኪሎች ጋር ያለ ግንኙነት**

ከባንያው 34 አዲስ የሽያጭ ወኪሎች መልምሎ በማሰልጠን ወደ ገበያው እንዲቀላቀሱ አድርጓል። ይህም የሽያጭ ወኪሎች አጠቃላይ ብዛት ከ70 በላይ እንዲደርሱ አድርጓቸዋል። እነዚህን የሽያጭ ወኪሎች ለማበረታታት የአመቱ ምርጥ የሽያጭ ወኪሎች የእውቅና የምስክር ወረቀት ተሰጥቷል።

➤ **አዳዲስ ደምበኞችን ለማግኘት የተደረገ ክንውን**

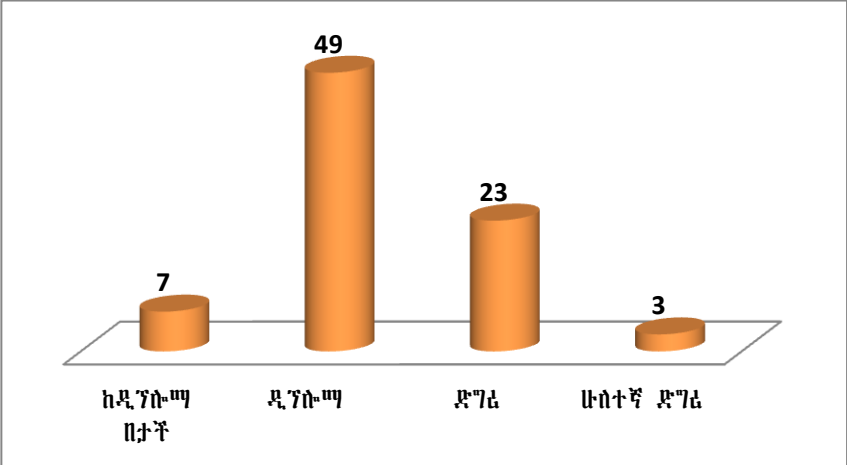
በበጀት ዓመቱ የተለያዩ ስትራቴጂዎችን በመጠቀም በገበያ ውስጥ ለመግባት ሰፊ የሥራ አቅጣጫዎች የተነደፉ ሲሆን፣ ከዚህ በተጨማሪም በአዲስነት የተመዘገቡ ሀገር በቀልም ሆኑ የውጭ ኢንቨስተሮችን መረጃ ለመያዝ ያላሰለሰ ጥረት ተደርጓል። በዚህ መሰረት ከ446 በላይ የሆኑ ባለሐብቶች መረጃ በመስብሰብ ለቅርንጫፎች እንዲደርሳቸው ተደርጓል።

3.4. የሰው ሀብት እና ንብረት አስተዳደር

3.4.1. የሠራተኞች መረጃ

በተጠናቀቀው የበጀት ዓመት የድርጅቱ ሠራተኞች ብዛት 82 የደረሰ ሲሆን፣ ከዚህ ውስጥም 35ቱ ሴቶች የተቀሩት 47ቱ ወንዶች ናቸው። በተጨማሪ 27 ቋሚ አዲስ ሠራተኞች የተቀጠሩ ሲሆን፣ 10 ሠራተኞች በራሳቸው ፈቃድ እና በከባንያው በኩል የሥራ ውላቸው መቋረጥ ምክንያት ከከባንያው ተሰናብተዋል። የሠራተኞችን የትምህርት ደረጃ ሁኔታ ስንመለከት 52ቱ የመጀመሪያ ድግሪያቸውን የያዙ እና ከዚያ በላይ ያላቸው ሲሆን 7ቱ ብቻ ሰርተፍኬት ያላቸው ናቸው። ምስል-5 የሠራተኞችን የትምህርት ደረጃ ያሳያል።

ምስል-5 የሰው ኃይል የትምህርት ደረጃ

3.4.2. ስልጠና እና ክህሎት ማጎልበቻ

በዓመቱ 82 ሠራተኞች (የቦርድ አስተዳደር እና በከፍተኛ ደረጃ ያሉ የሥራ አመራር አባላትን ጨምሮ) በአመራር እና በለውጥ ማኔጅመንት ክህሎት፣ በአድቫንስ የሥራ ክንውን ግምገማ እና ቁጥጥር፣ በአንድሻስ የቅርንጫፍ ሥራ አመራር በተ.እ.ታ እና በገቢ ግብር ሕግ እና መመሪያዎች፣ በአይ.ኤፍ.አር.ኤስ ስልጠና፣ በጠለፋ ዋስትና እና የደንበኛ አገልግሎት ስልጠና እንዲወስዱ ተደርጓል።

3.4.3. የንብረት አስተዳደር

የኩባንያውን የሥራ ክንውን ዕድገት ተከትሎ እና የቅርንጫፍ ማስፋፊያውን መሰረት በማድረግ አስፈላጊ የሆኑ የሎጂስቲክስ ሥራዎች በጥንቃቄ ተከውነዋል። የኩባንያው ቁሳዊ ሀብት በአግባቡ ለመጠቀም የሚያስችሉ የሥራ መመሪያዎች ተዘጋጅተው ሥራ ላይ እንዲውሉ ተደርጓል።

4. የተከፈለ የካፒታል ዕድገት

ዋነኛው እና አስፈላጊው ተግባር በቦርድ እና በማኔጅመንቱ ትኩረት ተሰጥቶት በአጠቃላይ የበጀቱ ዓመት ሲሰራበት የነበረው የኩባንያው የተከፈለ የካፒታል መጠን የብሔራዊ ባንክ መስፈርቶችን ወደ ሚያሟላበት ደረጃ ከፍ እንዲል ለማስቻል ነበር። በዚህ መሰረትም ኩባንያው አጠቃላይ የተከፈለ ካፒታሉን 75.2 ሚሊዮን ብር ለማድረስ ተችሏል። ይህም ኩባንያችን የብሔራዊ ባንክን መስፈርት ማሟላት በመቻሉ ቦርዱ እና አጠቃላይ አመራሩ ሙሉ ጊዜውን የኩባንያውን ስትራቴጂካዊ ፕላን ለመንደፍ እና ለመተግበር እንዲያውል እሚረዳ ትልቅ እርምጃ ነው።

5. ሌሎች የበጀት ዓመቱ ክንውኖች

- በተወሰኑ የዋስትና ዓይነቶች ላይ ተወዳዳሪ እና ትርፋማ እንዲሆን የሚያስችሉ የአረቦን ተመን ክለሳዎች ተግባራዊ ተደርገዋል፤
- የጠለፋ ዋስትና ድርድር እና ስምምነት ተጠናቋል፤
- አግባብነት ያለው የገንዘብ አስተዳደር ተከናውኗል፤ በዚህም ከተቀማጭ ገንዘብ የተከፈለ ወለድ ተጨማሪ ገቢ ሊገኝ ተችሏል፤
- የተለያዩ የሥራ መመሪያ ረቂቆች እንዲጎለብቱ ተደርገው ተግባር ላይ ውለዋል፤
- የ2008/09 ዓ.ም ዓመታዊ በጀት ተዘጋጅቶ ፀድቋል፤

6. የኩባንያው ዋና ዋና ተግዳሮቶች

በበጀት ዓመቱ የሚከተሉት ተግዳሮቶችን ኩባንያው አጋጥመውታል

- በዋጋ ቅነሳ ላይ ያተኮረ የገበያ ውድድር
- ከፍተኛ ሪስክ ያላቸውንና የሌላቸውን መርጦ የመቀበል ችግርና እሱን ተከፍሎ የመጣ ከፍተኛ የሆነ የካሣ ጥያቄ
- ከኩባንያችን ጋር ለመሥራት የደላሎች የማመንታት ችግር
- አመቺ ያልሆነ የኩባንያው ዋና ጽ/ቤት አድራሻ
- ለገበያው ክህሎት ያላቸው እና በልምድ የተካኑ ሠራተኞችን የማግኘት ችግር
- በአንዳንድ የምጣኔ ሀብት ዘርፎች ያለው የንግድ እንቅስቃሴ መቀዛቀዝ
- በተወሰኑ የሀገሪቱ ክፍሎች ላይ የተነሱ ሕዝባዊ የአመፅ እንቅስቃሴዎች

7. የወደፊት ስትራቴጂ ዕቅዶች

የዳይሬክተሮቹ ቦርድ እና የኩባንያው ሥራ አመራር ከፊት ለፊት የተጋረጡትን ችግሮች ተጋፍጦ በቀጣዩ የበጀት ዓመት 2008/09 ከፍተኛ ውጤት ለማስመዘገብ ጥረት ለማድረግ ከውሳኔ ላይ ደርሷል። ስለሆነም የሚከተሉት ዕቅዶች ለበጀት ዓመት 2008/2009 የቀረቡ ናቸው።

- ኩባንያውን ትርፋማ ማድረግ
- የኩባንያውን የተከፈለ ካፒታል ከፍ እንዲል ማድረግ
- የሰው ሀብትን ማጎልበት
- የኩባንያውን መዋቅር እና የደመወዝ ክፍያ ስርዓት መገምገም
- የአምስት ዓመት ዕቅድ መቅረጽ
- አትራፊ በሆኑ ኢንቨስትመንት ዓይነቶች ላይ ኢንቨስት ማድረግ
- አዳዲስ የአገልግሎት ዓይነቶችን መቅረፅ
- የኩባንያውን ስምና ገጽታ መገንባት
- የሲስተም አውቶሜሽን እና የመረጃ መረብ መዘርጋት
- የሥራ ትግበራ ግምገማን እና ሪፖርት ማቅረብን ማከናወን
- ኩባንያው የራሱ ዋና ቢሮ እና የተጎዱ ዕቃዎች ማስቀመጫ ቦታ እንዲኖረው ማስቻል።

8. ማጠቃለያ

በመጨረሻ የዳይሬክተሮች ቦርዱ ለኩባንያዎችን እ.ኤ.አ በ2015/16 የበጀት ዓመት አፈፃፀም የየራሳችሁን ድርሻ ለተወጣችሁ ባለአክሲዮኖች፣ ደንበኞች፣ የጠለፋ ዋስትና ሰጪዎች፣ የኢንሹራንስ ደላሎች፣ የሽያጭ ወኪሎች፣ የቡና ኢንሹራንስ አመራሮች እና ሠራተኞች እንዲሁም ለኢትዮጵያ ብሔራዊ ባንክ ልባዊ ምስጋናውን ያቀርባል።

